

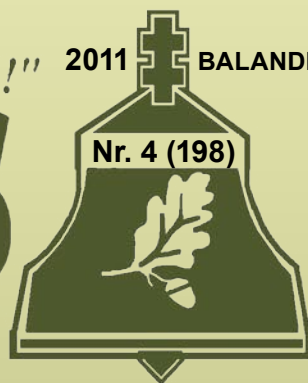

"Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!"

2011 BALANDIS

VARPAS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

Prieš 60 metų 1951 m. balandžio 11 d., Utenos r. Strazdų k. šioje sodyboje žuvo Rytų Lietuvos (Karaliaus Mindaugo) partizanų srities vado pavaduotojas, Vytauto apygardos vadas **Balys Vaičėnas-Liubartas, Lordas**, Lokio rinktinės štabo Rikiuotės skyriaus viršininkas ir Šventosios partizanų rajono vadas **Vladas Juozapavičius-Šarūnas, Papartis**, rajono štabo narys, Laisvės kuopos vado pavaduotojas **Juozas Sidaravičius-Sakalas**, rajono ryšininkas ir būrio vadas **Jaronimas Bulka-Titnagas**, Erškėčio kuopos vadas **Jonas Čiučelis-Leopardas, Kęstutis, Tėvas**, Vyties kuopos Džiugo rajono vadas **Alfredas Garnelis-Čigonas**, rajono štabo viršininkas **Vytautas Dručkus-Šernas** ir **Juozo Čibiro** šeimos nariai.

Sveiki sulaukę šventų Velykų!

*Balandžio atmintinos dienos: 7-oji – Pasaulinė sveikatos diena,
9-ji – Tarptautinė aviacijos ir kosmonautikos diena,
23-oji – Šv. Jurgio, antrojo Lietuvos globėjo diena,
25-oji – Taikos, sveikatos ir derliaus maldavimų diena,
28-oji – Pasaulinė susigiminiavusių miestų diena*

Sveikiname

*Viktorą
Ašmenską
99 metų
sukakties
proga*

*Ireną
Sakalauskiene
85-mečio
proga*

*Donatą
Valiukonį
85-mečio
proga*

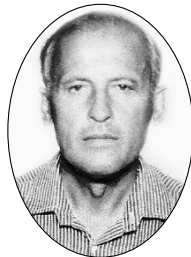
*Vincą
Dienį
75-mečio
proga*

*Vitą
Bronislovą
Margaitį
75-mečio
proga*

*Jurgį
Naviką
75-mečio
proga*

*Stasį
Šnirą
70-mečio
proga*

*Antaną
Ulevičių
55-mečio
proga*

1944 metais, prasidėjus antrajai sovietų okupacijai, kaimo vyrai, su jais ir du broliai Vaičėnai išėjo į partizanus. Balys Vaičėnas įkūrė 3-osios Vytauto apygardos 5-osios Lokio rinktinės „Vyties“ kuopą. Joje buvo abu broliai Vaičėnai, jų pusbroliai, jų tėvo brolio Prano du sūnūs, vieno jų žmona ir keturi brolių Juozo ir Jono Dručkų sūnūs.

Balys Vaičėnas-Liubertas, Pavasaris, Lordas gimė 1923 m. Rokiškio aps. Obelių vls. Vaičėnų k. Baigė puskarininkių mokyklą ir tarnavo pasienio policijoje. 1944 m. rudenį suorganizavo partizanų būrį, kuris paskui išaugo iki kuopos. 1948 12 16 trečiosios Vytauto apygardos Lokio rinktinės vadas Žaibas (Pr. Račinskas) paskyrė Vaičėną rinktinės Spaudos-švietimo skyriaus viršininku, partizanų laikraštėlio „Sutemų keleivis“ redaktoriumi. 1950 m. rudenį jis tapo Lokio rinktinės organizacinio skyriaus viršininku, Vytauto apygardos ir Rytų Lietuvos srities vado pavaduotoju.

„...Gal tai ir juokinga: juk neturiu aš turto, kurį galėčiau kam nors paskirstyti. Visas mano turtas – ginklai, kuriuos, be abejonės, pasiims tas, kuris mane nukaus. Drabužiai, nors ir apiplyšę, bet ir juos neretai dėl didesnio išniekinimo nurengia. Bet... tebeturiu dar turto, kurio priešai neįstengs atimti; tai tikėjimas į Didįjį pasaulio kūrėją Dievą ir tėvų žemės meilė. To neįstengs atimti joks priešas, nors tai būtų ir pats žmonijos pabaisa – Stalinas. Šį turtą aš palieku savo

broliams ir seserims, visiems tautiečiams, ir kol jie tai gerbs, tol bus nenugalimi...“ (Balys Vaičėnas-Liubertas. Partizano testamentas // Semaškaitė J. Vaičėno būrio žūtis. – V., 1994. P. 17)

1951 m. balandžio 10 d. partizanais persirengę čekistai, išdaviko Juozo Bulkos vedami, Strazdų k., Jono Čibiro sodyboje surengė susitikimą. Balys Vaičėnas

ir septyni jo būrio partizanai buvo apsupti. Prasi-dėjo kautynės. „Vaičėnas, kuris dėl gražaus balso ir jo mėgstamos dainos buvo vadinamas Pavasariu, sužeistas krito viduryje kiemo ir uždainavo: „O, pavasari malonus, o pavasari gražus...“. Iš įsiūčio emgė-bistai iššaudė šeimininkų šeimą (žuvusi motina buvo nėščia), padegė tvartą“ (Gaškaitė N. Pasipriešinimo istorija. 1944–1953 metai. – V., 1997. P. 127). Tada žuvo ir dar šeši partizanai.

*Balys Vaičėnas-Liubertas kairėje
ir Andrius Dručkus-Kerštas
(vado patikėtinis)*

Neverk, broli

*Arūnas Abraitis, Sausio 13-osios medalininkas,
LLKS narys*

Iš atminties iškyla vaizdai: minios žmonių, tarsi visuotinė panika, medikų automobilių sirenos ir keliančios didžiulį siaubą, žlegančios pabaisos...

Kaip pro greitojo traukinio langą prabėgo 20 metų. Daug tai ar mažai? Žmogaus gyvenime apčiuopiama atkarpa, jaunos valstybės – taip pat netrumpas nužengtas kelias.

Cia rašydamas, perkračiau savo išblaškytas mintis apie visiems žmonėms ir Lietuvai svarbius 1991 m. sausio 13-osios įvykius. Tą žvargią naktį norom nenorom prisiminiau ne tik šiandien, apie ją mažiau ir atsiimdamas širdžiai mielą ir garbingą apdovanojimą iš Lietuvos Prezidento Valdo Adamkaus rankų. Ant medalio iškaltas įrašas „LIETUVA“, mažesnėmis raidėmis – „BUVOM, ESAME IR BŪSIM“. Viršuje – Vytis, apačioje – ažuolo šakelė.

Apie patirtį tą šaltą žiemos naktį yra daug prirašyta, tarsi nieko čia ir nebepridursi. Aš gi norėčiau kalbėti apie širdį graužiantį kirminą – ar iš tiesų „esame ir būsime“? Ir vėl gi – 20 metų. Gera prisimenu (esu Parlamento gynėjas), kad jaunimas buvo didžiausia atrama ginant jauną valstybę. Jaunimas – tuomečiai studentai, taip pat kaip ir dabartiniai, praleidinėjantys paskaitas, nevengiantys pašėlioti, bet pavojaus akivaizdoje vieningai stoją mūru už Tave, už mane, už Lietuvą.

Tą naktį gynėjai nežinojo kur link pasisuks įvykiai – buvo daug pavyzdžių, kaip sovietai susidorodavo su „riaušininiais“, „maištiniais“. Agresoriaus metodai man buvo žinomi, kaip sakoma, ir „iš vidaus“ – devinto dešimtmečio viduryje teko tarnauti toje pačioje Pskovo oro desanto divizijoje. Ne, man neteko su kastuvėliais „dorotis“ su demokratija, tačiau puikiai žinojau, kad Sovietų armijoje įsakymams paklustama. Galėjo būti visko – dar daugiau kraujo, dar daugiau aukų, dar daugiau sugriautų likimų. Išgyvenome iki ryto: 3 valandą 10 minučių Parlamentą apšvietė šarvuočių prožektoriai, kaip nakties slibinai raižė savo liežuviais dangų, žlegėjo vikšrai, bet „didžiojo brolio“ teroras žmonių neišgąsdino. Jaunimas dar aktyviau skandavo „Lietuva!, Lietuva!, Lietuva!“, dar labiau žmonės suglaudė pečius ir atsakė darnia lietuviška daina. Išgyvenome tą naktį, kitą ir dar kitą. Ir jau neužilgo minėsime 21 metines. Bet ar tikrai „esame ir būsime“, ar tikrai brolių ir seserų ašaros nudžiūvo nuo skruostų, o mes taip pat mylime Tėvynę? Aš šiandien paaukotume gyvybes, jeigu ji, Tėvynė pašauks?

Ir vėl buvo sausias, tik šį kartą 2009 metų 16-oji diena. Ir vėl jaunimas, tarp jų ir studentai, tarsi niekuo nesiskiriantys nuo anų, prieš aštuoniolika metų

Arūnas Abraitis po apdovanojimo

apgynusių Nepriklausomybę. Tik šį kartą negina, o puola Parlamentą. Laiko išmėgintų šūkių ir Trispalvių nesimato, dainų taip pat negirdėti. Vėl šauksmai, vėl šūviai, tik šį kartą šaudoma ne iš geležinių pabaisų, o guminėmis kulkomis ir ašarinių dujų užtaisais. Šauda ne Pskovo desantininkai, o šalmuoti vyrai, dėvintys uniformas su broliui lietuviui brangiu Vyčiu.

Taip, visiem sunku, krizė palietė daugelį šeimų, kažkoks nepriteklius. Visur, ne tik Lietuvoje. Bet, broli, ar tikrai reikia verkti? Ar tikrai Lietuva tapo nemielia, kad, anot statistikos, apsiverkę išvažiuojame svetur laimės ieškoti? Ir į šiuos klausimus yra atsakymai: premjeras net žada ekonomikos vadovėliuose aprašyti kaip Lietuva išgyveno krizę. Bet kas gi, jeigu ne aš, ne Tu, broli, kas Lietuvai padės atsikelti, jeigu mes tik verkšlensime, bėgsime į plačią Europą laimės ieškoti?

„Juodinti savo tėvynę – reiškia ją išduoti“; prieš žengdami lemtingą žingsnį, prisiminkime šiuos prancūzų poeto, dramaturgo, romanisto, V. Hugo žodžius.

„Dun, dun, dun“ – ausyse skamba Sausio 13-osios naktį iš vidaus užkalamos Parlamento durys. Tuomet garsas kaip šaltis pasiekė širdį ir protą. Šiandien parlamentarams pavojus negresia, nereikia slėptis už geležinių durų. Tačiau kai kurie „tautos išrinktieji“ ir be geležinių kaiščių atsitvėrė siena nuo savo sąžinės, nuo tautos. Tai akivaizdžiai paliudijo jų elgesys aną Sausio 16-ąją.

Sausio 13-osios naktį jau dvidešimtą kartą žmonės rinksis prie laužų, prie valstybės širdies-Seimo, tą atmintiną naktį apginto širdimi ir dainomis. Nubrauks ašarą, mintyse pasimels už Laisvės gynėjų, kurie taip ir nespėjo įkvėpti oro, gaivaus, kvepiančio laisvės. Ateisiu ir aš. Atėjęs tyliai pasakysiu: neverk, broli, nes „BUVOM, ESAME IR BŪSIM“.

2011-01 10

Nelaisvi ir laisvi sinedrionai

Ričardas Kalytis

Kai susikūrė po Antrojo pasaulinio karo Izraelio valstybė, Vakarų katalikai kreipėsi į Izraelio teismą su prašymu pasmerkti to meto Izraelio sinedriono sprendimą bausti Kristų nukryžiuviu. Izraelio teismas prašymą atmetė motyvuodamas tuo, jog to meto

Izraelio Sinedrionas nebuvo laisvas savo sprendimuose, kadangi šalis buvo okupuota Romos.

Nežinau, ar pagrįstas buvo atmetimas. Jeigu pagrįstas, tai mes neturėtume smerkti sniečkų, paleškių ir gausių jų pagalbininkų įvykdžiusių istorinių nusikaltimų, dydžiu, ko gero, prilygstančių žydų genocidui. To meto teismai, nuteisę dešimtis tūkstančių prapulčiai, taipogi nebuvo laisvi savo sprendimuose, tiktai uoliai vykdė okupanto užmačias. Deja, mes taip ir darome. Dabar, turėdami savo laisvą „sinedrioną“, nieko nenubaudėme per mūsų 20 nepriklausomybės metų, nors širdyse juos smerkiame... Pasakysiu daugiau: nei viena valstybė, kurioje radę prieglaudą lietuvių žudikai jų neišduoda ir nesmerkia (mat jie žudė lietuvius). O lietuviai pasaulyje vaizduojami kaip didžiausi kraugeriai ir žydšaudžiai.

Kas kita žydų genocidas. Nors mes jokio „sinedriono“ okupacijos metu neturėjome, tačiau prie progos ir be progos kaltinama mūsų valstybė ir tauta. Čia kiekvienas nusikaltėlis turi būti suieškotas ir nubaustas. Kas gali prieštarauti? Taip ir turi būti. Turi būti nubausti atnešusieji amžiną nešlovę tautai. Tam pritaria ir Lietuvos valstybė ir jos pareigūnai, ir tauta. Pagaliau visi yra ir nubausti dar sovietinės okupacijos metais. Ne tiktai nusikaltėliai buvo baudžiami katorga, bet ir jų šeimos, pagal bolševikinę tradiciją tremiamos į Sibirą. Čia buvo neartas laukas KGB-istams ir jų pagalbininkams. Kiek, pasinaudojus tuo pretekstu, buvo sukurpta bylų visai nekaltiems žmonėms. Vėliau net ir žiauriosios okupacinės valdžios „sinedrionas“ nekaltuosius po dešimties metų rehabilitavo. (Ir už tą taipogi buvo kaltinta Lietuva). O kiek žydų buvo lietuvių išgelbėta rizikuojant savomis gyvybėmis? Ne, niekas apie tai nei cypt. Visur: „jūs šaudėt žydus!“. Šitaip anglų žurnalistas metė į akis mūsų premjerui. Jis turbūt nežino, kad buvo ir lietuvišaudžiai. Tai tie prakeikti istrebiteliai ir KGB-istai okupantų pagalbininkai ir lietuvius šaudė, ir į kalėjimus sodino, ir į Sibirą vežė, ir turtus atiminėjo. Ir jų buvo daug daugiau negu žydšaudžių. Kiekvienas okupantas suranda savo rėmėjų, ypač kai leidžiama tiems nebaudžiamai šei-

mininkauti aukų turtu. Mes, vežami į Sibirą, dar užkalnuose vagonuose stotyse stovėjome, o mūsų namuose jie jau šeimininkavo... Tarp jų – nepasidrovėjo kai kurie net artimi kaimynai...

Okupantas sėkmingai panaudoja tautines mažumas, įteigdamas joms nuskriaustųjų įvaizdį ir suteikdamas teises atsilyginti „skriaudėjams“. Pasikeitus okupacijai priešinga linkme, „skriaudėjai“ stengiasi atsilyginti pastariesiems. Taip įžiebiamas amžinas karas tarp tautų. Išradingasis okupantas sugebėjo įžiebtį karą ir tose pačiose tautose bei tautinėse mažumose pasitelkdamas turtinę nelygybę.

Gera tam žurnalistui, kurio dar tėvai atsisėdėjo laisvi už Albiono, nepažindami kas yra okupacija. Prancūzai turbūt taip įžūliai nebūtų drėbtelėję purvina mazgote į akis pirmajam Valstybės žmogui, kuris šią šurpią istoriją iš pasakojimų bei knygų težino. Kol mes buvome valstybė ir turėjome savo laisvą „sinedrioną“, niekas net mintyse negalėjo sukurti tokio kruvino vaizdo, kokį išvydome per trejas iš eilės okupacijas. Minėtas žurnalistas turėjo savo valstybę ir savo laisvą „sinedrioną“. Didžiausia pasaulio valstybė, turėdama ginklą, gal galėjo daug daugiau padaryti, nei mes maža ir okupuota tauta. Tai jo valstybė atidavė Hitleriui *carte blanche* savo nuožiūra elgtis su savais piliečiais, su „krištoline naktimi“, su paniekinančiais užrašais ant namų *juden*, su visa Europa, nuo ko ir prasidėjo mūsų visų vargai. Ką ji padarė 1940 m. kai mus okupavo baisusis Stalinas, kai buvo sunaikinta vos pradėjusi gyventi jauna valstybė, o mūsų šviesiausi žmonės, auklėję tautą, buvo supūdyti tremtyse, lageriuose, kalėjimuose? Gal mažuoju piršteliu pagrūmojo? Kai, nugalėjus vieną tironą, jo premjeras net neužsiminė apie kenčiančias Baltijos tautas ir, su malonumu čiulpdamas kvapnų cigarą, perleido jas visam laikui kruvinajam Josifui, pramin-tam malonybiniu vardu Džo. Ar ne nusikaltimas, kai šimtai tūkstančių bėgančių nuo tirono ukrainiečių, čerkesų, rusų belaisvių, jėga bei apgaule buvo grąžinti sunaikinimui į Stalino Gulagus? Ar neslegia to žurnalisto tokia jo šalies praeitis?

Gal tas žurnalistas metęs mūsų premjerui bjaurastį fiziškai ir dvasiškai yra toli nuo žemės, gal jis nematė ką tik vešliai sužėlusio želmenų lauko, gal neįsivaizduoja kas iš jo lieka kai per jį tris kartus pralekia išbadėjusių šernų banda? Ne, gyvybė visiškai neužgęsta, taip Gamtos surėdyta, gyvybė visada siekia gyventi. Laukas nedrąsiai, baugiai, apsižvalgydamas keliiasi. Jį stelbia gajesnės usnys, dagiai, bet jis pamažu keliiasi... Šitaip ir mes keliamės sutrypti bei pažeminti. Ne visiems tai patinka...

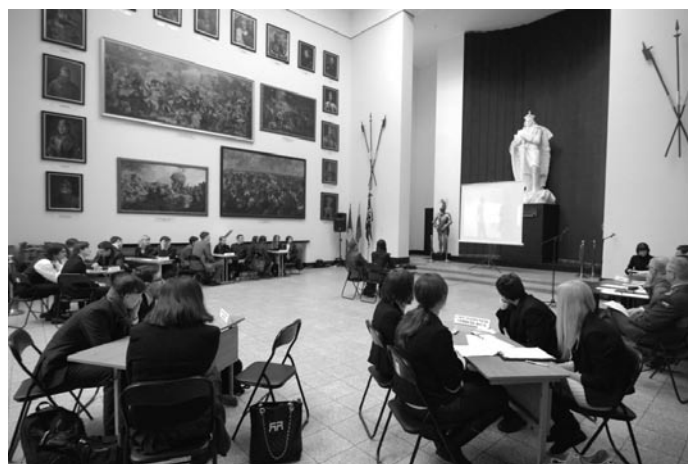

Puikios Kauno miesto vienuoliktokų istorijos žinios Vytauto Didžiojo karo muziejaus surengtame konkurse

Kiekvienas, besidomintis praeitimi, stengiasi kuo daugiau apie ją sužinoti, nes istoriją išmanantis žmogus geriau suvokia ir šių dienų pasaulį. Kaip rodo statistika, didžiausią Vytauto Didžiojo karo muziejaus lankytojų dalį sudaro moksleiviai, todėl Edukacijos ir informacijos skyriaus vedėja Regina Rajeckienė, ekskursijų vadovai Edvinas Vaidotas, Mindaugas Grigonis ir viešųjų ryšių specialistas Laurynas Tamulynas Kauno miesto gimnazijų ir vidurinių mokyklų 11 klasių mokiniams surengė istorijos žinių konkursą „Vytauto Didžiojo karo muziejui 90 metų“. Mokykla, nusprendusi šiame konkurse dalyvauti, turėjo suburti keturių vienuoliktokų komandą. Konkurso organizatorių tikslas buvo paskatinti 11 klasių mokinius domėtis XIII–XX a. Lietuvos istorija, Vytauto Didžiojo karo muziejaus istorija ir eksponatais, to laikotarpio karyba, įvykiais ir istorinėmis asmenybėmis, pristatyti namuose parengtas kūrybines užduotis. Konkursą vertino 5 narių komisija – Vytauto Didžiojo karo muziejaus darbuotojai.

2011 m. vasario 25 ir 26 d. vykusiuose atrankiniuose turuose varžėsi aštuoniolika Kauno miesto gimnazijų ir vidurinių mokyklų 11 klasių komandų. Į finalą, surengtą kovo 1-ąją, pateko šešios komandos. Finalininkų laukė 5 užduotys: parodyti namuose parengtą kūrybinę užduotį „Aš ir muziejus po 90 metų“, suskirstyti demonstruojamus ginklus pagal jų atsiradimo laikotarpį, žaibo turnyras, išsamiai atsakyti į pateiktus, o vėliau ir į papildomus klausimus paaiškęjus, kad dvi komandos surinko vienodą balų skaičių. Po finalinio turo buvo paskelbti nugalėtojai. I vietos diplomą pelnė Kauno „Saulės“ gimnazijos komanda (mokiniai Ona Pečiūtė, Marius Matijošaitis, Karolius Juškevičius, Martynas Dobrovolskis, mokytojas Remigijus Danielius), II vietos diplomą buvo įteiktas Kauno Juozo Gruodžio konservatorijos komandai (mokiniai Marija Bacytė, Justas Čeponis, Dovydas Jokubauskis, Ignas Melnikas, mokytoja Eliutė Malinauskienė), o III vietos – Kauno Jono Jablonskio gimnazijos komandai (mokiniai Julius Bendikas, Eglė Tamulytė, Justina Tulaitė, Deividas Valotkevičius, mokytoja Beatričė Bučiūnienė). Konkurso metu mokiniai pademonstravo puikias istorijos žinias ir buvo apdovanoti rėmėjų įsteigtais specialiais prizais.

Prizus istorijos žinių konkurso dalyviams įsteigė Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakultetas, Lietuvos kariuomenės karinės oro pajėgos, Lietuvos kariuomenės specialiųjų operacijų pajėgos, Lietuvos kariuomenės divizijos genero-

lo Stasio Raštikio puskarininkių mokykla, Lietuvos kariuomenės Juozo Vitkaus inžinerijos batalionas, Lietuvos krašto apsaugos savanorių pajėgų antroji rinktinė, Kauno įgulos karininkų ramovė, Kauno apskrities vyriausiasis policijos komisariatas, Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba, Kauno valstybinis muzikinis teatras ir, žinoma, Vytauto Didžiojo karo muziejus. Nuoširdžiai dėkojame visiems istorijos žinių konkurso dalyviams, jų mokytojams ir rėmėjams.

Regina Rajeckienė,
Vytauto Didžiojo karo muziejaus
Edukacijos ir informacijos skyriaus vedėja

Vienas seniausių muziejų Lietuvoje

Knyga apie 1941 m. Birželio sukilimą

Eugenijus Rimvydas Stancikas,

Laisvės kovų dalyvis

Artėjant reikšmingai XX amžiaus Lietuvos istorijos datai, 1941 m. birželio 22-28 dienomis vykusio Lietuvos patriotų sukilimo prieš sovietinius okupantus septyniasdešimtmečiui, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centras išleido istoriko Juozo Jankausko parengtą knygą „1941 m. Birželio sukilimas Lietuvoje“ Vilnius, 2010.

Tai labai reikalinga knyga, skirta, kaip rašoma knygos dedikacijoje „sukilėliams, gyviems ir mirusiems, nukankintiems ar sušaudytiems NKVD rūsiuose, žuvusiems sovietų lageriuose ar nacių koncentracijos stovyklose“ žygdarbiui atminti.

Ši knyga labai vertinga daugeliu atžvilgiu, nes per 50 sovietinės okupacijos metų daugybė dokumentų, liečiančių šį sukilimą buvo sunaikinti, o pats sukilimas čekistų buvo traktuojamas, kaip hitlerinių okupantų pagalbininkų, žydšaudžių akcija prieš raudonąją armiją ir taikius Lietuvos žmones.

Knygos autorius J. Jankauskas daug padirbėjo studijuodamas įvairiausius dokumentus archyvuose, šio sukilimo dalyvių prisiminimus apie tų dienų istorinius įvykius, akivaizdžiai bylojančius apie Lietuvos žmonių nenumaldomą troškimą išsivaduoti iš sovietinės okupacijos košmaro tvyrojusio tuo metu Lietuvoje.

Kaip rašoma knygos įvade, jau 1940 m. rudenį į NKVD-NKGB rankas papuolė pirmi pagrindžio lapeliai, leidžiantis įtarti, kad Lietuvos patriotai ruošiasi sukilimui. Buvo įtarti ir pradėti sekti net 1234 asmenys, daugiausia buvę Lietuvos policininkai, karininkai ir šauliai. 1940 m. lapkričio 17 d. Berlyne įsikuria LAF-as (Lietuvos aktyvistų frontas), suvaidinęs svarbų vaidmenį skatinant ir rengiant sukilimą Lietuvoje, tačiau buvo ir keletas kitų organizacijų, kurios veikė pagrindyje pačioje Lietuvoje įvairiuose miestuose ir miesteliuose, tokios kaip „Geležinis vilkas“, „Lietuvos laisvės armija“, „Šaulių mirties batalionas“ ir kitos.

Knygą sudaro įvadas, penki skyriai, išvados, reziumė anglų kalba, platus šaltinių ir panaudotos literatūros sąrašas bei asmenvardžių rodyklė.

Pirmame knygos skyriuje susipažįstame su LAF-o įsikūrimo istorija ir jo veikla. Labai reikšminga, kad čia pateikiamos ir plačios jos vadovų Kazio Škirpos, Ernesto Galvanausko, Klemenso Bruniaus, Antano Maceinos bei kitų LAF-o veikėjų biografijos.

Antrasis knygos skyrius skirtas vadovaujančių sukilimo centrų veiklai aprašyti. Sukilimas Kaune atliko labai reikšmingą vaidmenį, paskelbė apie Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą, vyriausybės sudarymą

ir davė ženklą visai Lietuvai sukilti. Čia taip pat pateikiamos centrinio Kauno LAF-o ir kitų sukilimo vadovų biografijos.

Trečiame knygos skyriuje aprašoma Vilniau antisovietinio pagrindžio centro, turėjusio vadovauti sukilimui Lietuvoje, bet prieš laiką čekistų likviduoto, veikla, talpinamos jo vadovų biografijos.

Ketvirtajame skyriuje randame pagrindinių LAF ryšininkų, pasiuntinių ir pagalbininkų gyvenimo aprašymus.

Penktajame skyriuje pateikiama ir vieno iš daugelio Lietuvoje Kretingos antisovietinio pasipriešinimo centro veikla, jos vadovų biografijos.

Knygoje suregistruota istorinė medžiaga įtikinamai ir nepaneigiamai parodo, kad 1941 m. birželio mėnesio sukilimas buvo visuotinis ir vyko ne tik Kaune, o apėmė visą Lietuvą. Tai buvo lietuvių tautos atsakas į žiaurias sovietų ir jų pakalikų represijas vykdytas Lietuvoje, siekiant sunaikinti tautinį mentalitetą.

Knygos išvados rašoma: „1941 m. sukilimas turėjo ir tebeturi didžiulę reikšmę lietuvių tautai. Sukilimas pademonstravo tautos vienybę kovojant su priešu - sovietiniais okupantais ir jų talkininkais lietuviais... Šis sukilimas vėliau paskatino lietuvius burtis į antinacinę rezistenciją, o 1944 m. pabaigoje, prasidėjus antrai sovietinei okupacijai, antinacinė rezistencija peraugo į partizaninę kovą su sovietais, kuri vyko net iki 1953 metų.

Ši knyga nepaprastai reikšminga paminint sukilimo septyniasdešimtmetį ir yra neįkainojamas šaltinis sukilimui įvertinti. Ji yra gera dovana kiekvienam Lietuvos patriotui, siekiančiam detaliau susipažinti su įvykiais, vykusiais tuo metu Lietuvoje. Ji skatina kiekvieną, skaitantį šią knygą, atminti ir didžiuotis tais Lietuvos patriotais, kurių bebaimė ir pasiaukojanti kova prieš sovietinius okupantus akivaizdžiai parodė pasauliui, kad nebuvo jokio savanoriško tautos įstojimo į Sovietų Sąjungą, apie ką net šiandien kalba kai kurie buvusių kolaborantų vaikai ir anūkai. Tai tiesos atkirtis įvairaus plauko veikėjams Lietuvoje ir užsienyje, bandantiems apšmeižti 1941 m. sukilimą Lietuvoje, o sukilėliams prirašyti nusikaltimus, kurie jų nepadarė.

Būtų gerai, kad šią knygą daug kas perskaitytų. Ypač reikia, kad su ja susipažintų mūsų jaunosios kartos atstovai ir teisingai įvertintų sukilėlių žygdarbį. Knyga galima įsigyti LGGRT centre (Didžioji g. 17-1) ir knygynuose.

Lietuvos Respublikos Prezidentei Daliai Grybauskaitei
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkei Irenai Degutienei
Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Andriui Kubiliui
Lietuvos Respublikos Krašto Apsaugos Ministrei Rasai Juknevičienei

Nevyriausybinių organizacijų, padedančių stiprinti valstybės gynybinius pajėgumus, Koordinacinės tarybos REZOLIUCIJA

Dėl valstybės saugumo, krašto apsaugos gynybinių
pajėgumų tvirtinimo ir laisvės kovų įamžinimo
Vilnius, 2011m. kovo 10 d.

Po Pirmojo pasaulinio karo, paskelbus Lietuvos Nepriklausomybę, paveldėjome nualintą ūkį, neturėjome kariuomenės, ginkluotės, tačiau per trumpą laiką Valstybės Taryba sutelkė turimus kadrus, sukūrė reikiamas kariuomenės struktūras, įsigijo ginklus, subūrė savanorius, kurie mūšiuose išvijo bermontininkus, išstūmė Raudonosios armijos dalinius, sustabdė lenkų veržimąsi Kauno link, sumušė juos ties Širvintomis ir Giedraičiais, atsiėmė Klaipėdą. Jauna valstybė stebėtinai greit sutvarkė švietimo sistemą, įtaigiai auklėjo jaunimą katalikiška, tautine, patriotine dvasia. Mokyklose veikė gausios skautų, pavasarininkų, ateitininkų, šaulių ir kitos patriotinės organizacijos. Didelį autoritetą turėjo Lietuvos kariuomenė, karininkai ir kariūnai. Sėkmingai darbavosi saugumo tarnyba, neutralizuodama Lenkijos ir Rusijos kenksmingą agentūrų veiklą – Kaune išaiškino slaptają lenkų organizaciją POW, Rusijos ir sovietų sąjungos agentūrų tinklą, kurios siekė Lenkijos ir Lietuvos unijos bei greitesnio Lietuvos įjungimo į „brolišką“ respublikų sudėtį.

Atkuriant Lietuvos nepriklausomybę nereikėjo dalyvauti mūšiuose, tačiau tų darbų atlikimo pradžia buvo taip pat sunki. Aukščiausieji Tarybai reikėjo ypatingos diplomatijos, visuomenei ir karinėms struktūroms ramaus susiklausymo, kad būtų išvengta provokacijų. Lietuva pirmoji išsiveržė iš blogio imperijos gniaužtų ir parodė kelią kitoms valstybėms – sovietinė sistema subyrėjo. Pusę amžiaus trukęs didelių aukų ir netekčių pareikalavęs kelias buvo vainikuotas laisvos ir nepriklausomos Lietuvos Respublikos atkūrimu. Lietuva tapo NATO ir Europos Sąjungos nare.

Deja, dėl okupacijų metais fiziškai ir moraliai žlugdytos tautos, prievarta iškreiptos jos savimonės, nepakankamos pagarbos savo valstybei, savo istorijai, dėl laisvės kovų menkinimo žiniasklaidoje, padarytų didelių klaidų vykdant privatizaciją, švietimo bei žemės reformas, įsišaknijusios korupcijos teisėsaugoje ir kitose institucijose nesusiformavo pilietinė tauta. Dorovinis nuosmukis, pilietinės pareigos, patriotizmo ir atsakomybės stoka, kilnių idealų pakeitimas trumpa-

regiais interesais vedė prie visuomenės susvetimėjimo, nusikaltimų, emigracijos, dažnai nepelnyto nepasitenkinimo valdžiomis. Prie negatyvių nuotaikų, pataikaudama žemesiems visuomenės interesams, didelė dalimi prisideda žiniasklaida. Nors Lietuvos kariuomenė visuomenėje turi pakankamai aukštą autoritetą, tačiau dėl praėjusios kadencijos vyriausybės, krašto apsaugos vadovybės kompetencijos stokos ir trumparegiškumo, atšaukus privalomą karinę tarnybą, apsiribojus profesionalia kariuomene, koviniuose kariuomenės vienetuose yra žymus eilinių karių trūkumas, mažėja karių savanorių skaičius, mažinama gynybos išlaidų dalis nuo BVP (šiomet tesieks tik 0,88 proc.).

Lietuvos valstybingumui ir vientisumui kelia grėsmę negerėjanti visuomenės buitis, teisinis nihilizmas ir įteisinamas neteisingumas laisvės kovotojų-partizanų atžvilgiu, buvusios sovietinės nomenklatūros ir KBG agentų palaikymas ir net pakantumas visai sovietinei sistemai bei jos atributams. Valstybės vientisumui grėsmę kelia pagal tautybę susivienijusios partijos Lietuvos lenkų rinkimų akcija ir Rusų sąjunga.

Pastarieji metai pasižymėjo džiaugsmingais ir tragiškais jubiliejais: minėjome Lietuvos tūkstantmetį, Žalgirio mūšio 600 sukaktį, tragišką sovietinės okupacijos 70-metį, Lietuvos Respublikos atkūrimo ir Sausio 13 aukų paminėjimo dvidešimtmečius. Šiais metais minėsime tragiškų tremčių ir didvyriško 1941 metų birželio sukilimo septyniasdešimties metų sukaktis.

Nevyriausybinių organizacijų, padedančių stiprinti valstybės gynybinius pajėgumus, Koordinacinė taryba, vertindama Krašto apsaugos ministerijos vadovybės, Kariuomenės vado pastangas, stiprinant šalies gynybinius pajėgumus (įsteigtas ir vedamas Bazinis kario mokymo kursas, parengti nauji Mobilizacijos, mobilizacinio rezervo, Karo prievolės įstatymų projektai, pastebimi pokyčiai mobilizacinio rezervo formavimo politikoje), pritardama Atlanto sutarties Lietuvos bendrijos (LATA) 2011m. priimtoms rezoliucijoms, vertindama 1918–1940 m. ir 1990–2010 m.

įvykius ir pavojus, reikalauja ir siūlo:

- greta profesinės karo tarnybos lygiagrečiai plėtoti aktyvias piliečių karinės tarnybos atlikimo formas (savanorių, pašauktinę, alternatyviąją), stiprinti šaulių organizacijas ir ugdyti jaunuosius šaulius, mokyklose įvesti karinio parengimo kursą;

- Lietuvos kariuomenę užpildyti reikiamais kovingais vienetais, kad efektyviai būtų užtikrinta kiekvieno piliečio konstitucinė pareiga ginti savo Tėvynę.

- nelaukti užsėtusių karo prievolės reformų pabaigos ir nedelsiant pradėti organizuoto rezervo vienetų rengimą pagal galiojančius įstatymus;

- visos Seime esančios partijų frakcijos turi užtikrinti, kad būtų sustiprinta Lietuvos gynyba ir 2012 metais išlaidos gynybai būtų padidintos iki 1,4 proc. nuo BVP, o vėliau kasmet, pagal ankstesnę partijų susitarimą, išlaidas nuo BVP didinti po 0,1 proc. Seimo nariai, nepritarę tokiam reikalavimui, turi sulaukti visuomenės pasmerkimo;

- numatyti karo tarnybą atliekantiems jaunuoliams mokesťines priėmimo į valstybines aukštąsias mokyklas lengvatas ir priėmimo pirmenybę į statutinę tarnybą, numatyti būsto paskolų dalinį kompensavimą ir kitas motyvuotas priemones, skatinančias piliečius savanoriškai atlikti pareigą Tėvynei;

- iš pagrindų atnaujinti pilietinio, patriotinio, tautinio, dorovinio ugdymo programą ir patvirtinti jai tokį finansavimą, kad švietimo, mokymo ir mokslo įstaigos būtų suinteresuotos tam skirti deramą dėmesį, įvesti Lietuvos laisvės kovų istorijos dėstymą kaip atskirą dalyką. Tuo tikslu atlikti darbuotojų, kurie vykdys tą darbą, atranką ir atestaciją;

- Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje sustiprinti vykdomą kariūnų, būsimų karininkų patriotinį ugdymą, padidinti pažintinių mokomųjų išvykų po visų epochų laisvės kovų vietas apimtį ir šias temas aptariančių leidinių finansavimą. Šią karo akademijos patirtį skatinti ir plėtoti visoje Lietuvos švietimo ir mokslo sistemoje;

- užkirsti kelią ryškėjančioms sovietinės sistemos propagavimo apraiškoms, laisvės kovotojų-partizanų, rezistentų, tremtinių niekinimui įvairiuose leidiniuose, periodinėje spaudoje, interneto svetainėse, ypač komentaruose, pažeidžiančiuose Lietuvos Konstituciją ir valstybės saugumą;

- ypatingą dėmesį skirti Pietryčių Lietuvos patriotizmo, švietimo lietuviškumo dvasia ugdymo problemoms. Užtikrinti šiame regione Konstitucijos reikalavimų vykdymą ir valstybinės kalbos statusą. Ypatingą dėmesį skirti lietuviškoms mokykloms, aprūpinti jas reikiamu inventoriumi, padidinti finansavimą. Užkirsti kelią švietimo polonizavimo apraiškoms Vilniuje;

- 2012 metais valstybę reprezentuojančioje Lukiš-

kių aikštėje pastatyti monumentą „Per amžius kovojusiems ir žuvusiems už Lietuvos laisvę“, į konkursą pakvietus gambiausius skulptorius, architektus, dailininkus, istorikus, visuomenės veikėjus;

- iš buvusių KGB rūmų iškeldinti teismus ir pagal Seimo nutarimą juose įkurdinti informacinį centrą. Teismams ne vieta, kur buvo kalinami, kankinami, žudomi tūkstančiai Lietuvos patriotų;

- pastoviai tvarkyti ir prižiūrėti karių, savanorių, partizanų kapus, jų žūties vietas, jiems pastatytus paminklus, aiškintis nežinomas Lietuvos patriotų žūties vietas, įamžinti jas atminimo ženklais. Reikalauti iš Rusijos, Kazachstano ir kitų valstybių atskleisti mirusių, nukankintų Lietuvos ir kitų tautų patriotų, tremtinių žūties vietas, pastatyti jiems paminklus ar kitus atminimo ženklus. (Lietuvoje sovietinių karių kapai prižiūrimi tinkamai). Ateityje iš miestų ir miestelių centrų sovietinių karių palaikus, suderinus su Rusijos ambasada, perkelti į kapines, nes žuvusiųjų palaikai turėtų ilsėtis kapinėse, o ne miestų centruose;

- visose Lietuvos kelių magistralėse ir šalutiniuose keliuose vaizdingai pažymėti esamas, papildomas istorinių įvykių, laisvės kovų, kovotojų žūčių, Baltijos kelio pagrindinių žymų nuorodų kryptis;

- Seime, Lietuvos miestuose, iškilmingai paminėti 1941m birželio mėnesio sukilimo 70 metų sukaktį ir sukilėlių atminimą. Iki birželio 14-15 dienos įrengti išraiškingas atminimo lentas prie Vyriausybės rūmų, ministerijų, departamentų kitų institucijų bylojančių apie premjerų, ministrų ir kitų valstybės pareigūnų žūtį sovietiniuose lageriuose ir kitose vietose;

- nusipelnusiems laisvės kovotojams, parlamento gynėjams, kariams, Sausio 13-osios aukų šeimoms iš valstybinės žemės fondo skirti prie didžiųjų miestų iki 15, o kituose miestuose ir miesteliuose po 30 arų žemės;

- visiems minimiems veiksams telkti nevyriausybines patriotines organizacijas, siekiančias stiprinti Lietuvos valstybės gynybinius pajėgumus ir valstybės saugumą.

Rezoliuciją priėmė: Atlanto sutarties Lietuvos bendrija, Atsargos karininkų sąjunga, Lietuvos laisvės kovų sąjūdis, Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga, Lietuvos šaulių sąjunga, Lietuvos atsargos karininkų sąjunga, Nepriklausomybės gynėjų sąjunga, Krašto apsaugos bičiulių klubas, Rezervo karių asociacija, Lietuvos kariuomenės savanorių draugija, Vyčio kryžiaus ordino kavalierių sąjunga, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjunga, Lietuvos nepriklausomybės gynimo Sausio 13 brolija, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų draugija, Lietuvos kariuomenės narių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjunga, Lietuvos miško brolių draugija, Gervėčių klubas.

M. Pocius „atradimas“ – „planingos Lietuvos kolonizacijos nebuvo“

Vladas Terleckas

Tai įteigti jis bando savo liūdnei pagarsėjusioje knygoje „Kita mėnulio pusė“. Pagrindinis M. Pocius „argumentas“ yra toks: „Iki šiol nei Lietuvoje, nei užsienyje nėra surasta Pabaltijo respublikų sąmoningos kolonizacijos planą patvirtinančių dokumentų“ (p. 293). Jis tikina: „Tai negali būti taip stipriai saugoma paslaptis, jog kolonizacijos sumanymą nušviečiantys dokumentai būtų niekam neprieinami. Tad peršasi logiška išvada, kad tokio plano nebuvo“ (p. 293–294). Šauna žmogui į galvą mintis, kad kolonizaciją „nušviečiantys dokumentai“ galėjo būti saugomi Lietuvoje, jog jie galėtų būti lengvai prieinami Rusijos archyvuose. Be to, M. Pocius slapukauja, nenurodo, kas konkrečiai ieškojo Baltijos šalių kolonizavimo planų, kokias pats asmeniškai atliko paieškas. Sprendžiant pagal nuorodas knygoje, jis susipažino tik su trimis bylomis, saugomomis Rusijos Federacijos valstybiniame archyve! Gal M. Pociui nežinomas ir istoriko M. Solonino tvirtinimas, kad NKVD ir KGB archyvinės bylos net neįtrauktos į minėto archyvo sudėtį.

Tiesiog neįsivaizduojama, kad iki smulkmenų centralizuotoje planinėje sistemoje būtų pamirštas politiškai svarbus respublikų „aprūpinimas“ darbo jėga, specialistais. Net nereikėjo jokio specialaus kolonizavimo plano, – visiškai pakako vadinamojo liaudies ūkio plano, jame numatytų užduočių sąjunginėms žinyboms pasiūsti į Baltijos šalis tam tikrą skaičių žmonių. Gera žinoma, kad SSSR NKVD gaudavo planines užduotis (pagal įvairių komisariatų paraiškas) GULAG'ą aprūpinti darbo jėga. Turbūt, M. Pocius nei skaitė, nei girdėjo apie Maskvos nustatytą normatyvą, kad Vilniuje lietuviai negali sudaryti daugiau kaip 40 proc. visų gyventojų, kokią dalį naujų būtų skirti karininkams.

Sąmoningos kolonizacijos neigėjas visiškai susipainiojo, nes p. 54–55 teigė priešingai: „... SSSR vyriausybė, siekdama didžiavalstybinių tikslų, 1944–1945

m. Lietuvoje vykdė partinę bei valstybinę politiką, kurios dominuojanti kryptis buvo krašto rusifikavimas ir sovietizavimas (paryškinta cituojant – V. T.). Kadangi be kolonistų pasiekti šių tikslų neįmanoma, M. Pocius priverstas nurodyti, kad vien iki 1945-04-01 VKP(b) CK atsiuntė į Lietuvą 6116 darbuotojų, kurių dauguma buvę rusai. Iki 1947 m. rudens pagal sąjunginių žinybų kelialapius atvykę dar 12,3 tūkst. „specialistų“. Knygoje neaptikau informacijos apie vien 1945–1947 m. sąmoningai Lietuvoje „nutupdytus“ 15,7 tūkst. demobilizuotų sovietų karininkų ir kareivių, apie ištuštėjusių miestų apgyvendinimą daugiausia nevietiniais gyventojais ir t. t.

„Įrodęs“ sąmoningo, organizuoto kolonizavimo nebuvimą, M. Pocius pripažįsta tik spontanišką, stichiską kitataučių migravimą į Lietuvą, kurį **vadina natūraliu**. Jis pabrėžia, kad daugiausia atklysdavę elgetos, suvargėliai ir išalkusieji. Žmonės juos vadino duoneliautojais, gailėjo ir šelpė. Daugelis ar dauguma jų, apsirūpinę maistu, neva išskubėjo į gimtuosius kraštus gelbėti artimųjų nuo bado.

Patikėjęs M. Pocius sekamomis pasakomis, turėtume padaryti išvadą, kad daugiausia iš „duoneliautojų“ buvo suformuotas LKP(b) CK, LTSR Liaudies komisarų tarybos, komisariatų aparatas, jie buvo paskirti į vadovaujančias pareigas geležinkeluose, mašinų-traktorių stotyse ir pan. Ko M. Pocius siekia? Visas jo knygos tekstas ir potekstės suteikia tvirtą pagrindą manyti, kad norima sužadinti skaitytojų gailęstį duoneliautojams, už jų paslėpti okupanto represinių institucijų darbuotojus ir kitus aktyvius Lietuvos rusifikatorius bei sukelti pyktį partizanams, bandžiusiems kolonistus išstumti iš kaimų.

Kyla ir blogesnių įtarimų. 1949 m. Ženevos konvencija draudžia kolonizuoti okupuotą kraštą. Nuveikus sąmoningą Lietuvos kolonizavimą, okupantui nekiltų jokių pasekmių. Galimai M. Pocius to ir siekia.

Lietuvos politinių kalinių X-osios konferencijos prašymas

Kultūrinių vertybių apsaugos departamento Direktorei Dianai Varnaitei
Dėl Vilniaus miesto „Žaliojo tilto“ skulptūrų.

Kultūrinių vertybių apsaugos departamento ir jam priklausančių struktūrų siūlymu „Žaliojo tilto“ skulptūrinės grupės buvo įtrauktos į valstybės kultūros paveldą.

Okupantų ideologai, naikindami lietuvių dvasinę atsparą, įvardijo šias grupes:

„Taikos sargyboje“ – tai agresyviausios pasaulyje imperinės čekistinės kariuomenės simbolis, ypač ryškiai pasireiškęs per Sausio tryliktosios įvykius, žudant moteris ir nepilnamečius. Neužmirštas ir Rainių miškelis, Klepočiai, bei tuo pat metu, gyvų žmonių deginimas visuose Lietuvos valsčiuose, Pa-

nevėžio gydytojų kankinimai, Červenė ir daugybė kitų vietų. Todėl jas nulipdžiusių kolaborantų (jie puikiai žinojo šių „didvyrių“ nusikaltimus mūsų žmonėms) „kultūrinis“ paveldas yra mums nepriimtinas, kruvinų nusikaltėlių eksponavimas viešojoje vietoje stengiantis juos pagerbti, laikytinas teroro propagavimu.

„Kolūkiečiai“ Okupantai iš visų Lietuvos ūkininkų iki paskutiniojo (kiek jų tada buvo Lietuvoje pasitikslinkit patys.) atėmė žemę, trobesius, gyvulius, padargus, sėklą ir viską ką tik įmanoma atimti. Uždraudė jų ideologiją, religiją, etnokultūrą ir visą lietuvišką dvasinę savastį. Įvergino, įregistravo konclagerių tipo brigadose, be teisės iš jų išvykti. Privertė juos dirbti be atlygio. Jų pagaminamą visą produkciją nusavino ir vežė Rusijon. Ši lietuvių tautos kamieno naikinimą per kolektyvizaciją okupantų melo ideologai pavadino „savanorišku procesu“.

KVAD ir jo padalinių darbuotojai okupantų teroro ir melo ideologijai pritarė ir įvergintus Lietuvos ūkininkus pavadino „kolūkiečiais“ ir iki šiol juos viešai eksponuoja kaip kolaborantinio teroro ir melo relikta.

Pagaliau inžinierinio paveldo objektas „Žaliojo tilto“ negali būti okupantų melo ideologijos propagavimo vieta. Tai inžinierinis paveldas, turintis kelių amžių istoriją, be okupacinių terorą primenančių butaforijų.

Lietuvos politinių kalinių X-oji konferencija prašo Kultūrinių vertybių apsaugos departamento ir jai pavaldžių struktūrų specialistus, įvykdyti okupacinės-teroristinės propagandos butaforinių grupių ant Vilniaus „Žaliojo tilto“ išbraukimo iš kultūros paveldo sąrašų, procedūrą. Baigus ją, būtina šią butaforiją pašalinti nuo „Žaliojo tilto“.

Posėdžio pirmininkas

Posėdžio sekretorė

LLKS žinios

Balandžio sukaktys

- Prieš **60 metų**, 1951 m. balandžio 14 d., Anykščių r. Niūronių k. žuvo Vytauto apygardos štabo narys *Antanas Bagočiūnas-Dūmas* ir penki jo bendrašygiai.

- Prieš **65 metus**, 1946 m. balandžio 23 d., buvo priimta Lietuvos partizanų vadų suvažiavimo deklaracija, kurią pasirašė Pietų Lietuvos partizanų vadai.

Vasario 22 d. į LLKS kreipimasi „Dėl kovojusiųjų ir žuvusiųjų už Tėvynės laisvę įamžinimo“ gauta Prezidentės Dalios Grybauskaitės vardu padėka už pateiktą informaciją ir konkrečius pasiūlymus (kreipimosi tekstas – š. m. vasario mėn. „Varpe“). Išreikštas patikinimas, kad Prezidentūra, Vyriausybė, Kultūros ministerija, savivaldybės bendradarbiaus siekiant rasti tinkamus kovotojų už laisvę įamžini-

mo būdus. Taip pat dėkojama už aktyvią poziciją, išsakytas mintis, tikimasi bendradarbiavimo ateityje.

Vasario 28 d. Europos Komisijos atstovybėje Dubline Lietuvos ambasadorius Airijoje Vidmantas Purlys atidarė Genocido muziejaus parodą „Karas po karo: ginkluotasis antisovietinis pasipriešinimas Lietuvoje 1945-1953 metais“. Parodą pristatė Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinė direktorė Birutė Burauskaitė, kuri supažindino lankytojus su istoriniu antisovietinio pasipriešinimo kontekstu Lietuvoje, jo etapais, organizacija ir tikslais.

Diskusijos apie Lietuvos pasipriešinimą okupacijai buvo tęsiamos kovo 2 dieną Dublino universiteto koledžo Karo studijų centre vyksiančiame moksliniame seminare, kuriame pagrindinį pranešimą skaitė B. Burauskaitė.

2011-ieji metai Lietuvoje paskelbti laisvės gy-nimo ir didžiųjų netekčių atminimo metais.

VARPAS

Leistas politkalinių sovietinės koncentracijos stovylose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. – pagrindėje Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn. *Leidėjai Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga*, SL 22 09, ISSN 1648-0244.

Adresas: Architektų g. 14-60, tel. 244-46-19

Architektų g. 8-4, tel. 244-21-57. LT-04210 Vilnius.

Redaguoja redakcinė kolegija. Bendradarbiams honoraras nemokamas. Straipsnių turinys nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone, straipsniai ir nuotraukos nekomentuojami ir negražinami.

198-ojo „Varpo“ numerio redaktorius – Algimantas Zolubas
Skaitykite „VARPA“ internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=6381

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)

Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas Swedbank, AB;

Sąskaita Nr. LT62 7300 0100 0249 2325

Išleido ir spausdino „Baltijos kopija“. Kareivių g. 13 b, Vilnius.

Tiražas 800 vnt.

Aukos VARPUI

Už aukas „Varpui“ dėkojame:

Europos parlamento narei Radvilei Morkūnaitei, esmingai rėmusiai šio numerio išleidimą,

A. Povilavičiūtei-Erelienei – 25 Lt, J. Jurui – 70 Lt,

E. Svilainienei (Vokietija) – 200 Lt, A. Svarinskui – 50 Lt,

R. Vaitonienei – 70 Lt (pervedimas).

Dėkojame už pervedus 2 proc. nuo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame: Džojai Gundai Barysaitei

Testinis sąrašas

asmenų, kuriems pripažintas rezistento teisinis statusas

Vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos 2011 m. vasario 23 d. posėdžio protokolo Nr. 2PD-204 išvadomis ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinio direktoriaus 2011 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 1V-44 yra pripažintas **Kario savanorio** teisinis statusas šiems pasipriešinimo okupacijai (rezistencijos) dalyviams:

Jonui Būdininkui, gim. 1914 m. Šakių apskr. Slavikų vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Žalgirio rinktinės Vasario 16-osios tėvūnijos partizanui, ginkluoto susirėmimo metu sužeistam ir suimtam, nuteistam.

Antanui Daniauskui, gim. 1909 m. Šakių apskr. Lekėčių vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanui, mirusiam 1995 m.

Jonui Garšvinskui, gim. 1921 m. Panevėžio apskr. Smilgių vlsč., (po mirties), Tėvynės apsaugos rinktinės kariui.

Povilui Kriščiūnui, gim. 1929 m. Panevėžio apskr. Panevėžio vlsč., GULAG'o politinių kalinių sukilimo Vorkutos pataisos darbų lageryje (Komijoje) 1955 m. liepos mėn. dalyviui, po sukilimo perkeltam į Vladimiro m. uždarąjį kalėjimą.

Juozui Marcinkevičiui, gim. 1897 m. Marijampolės apskr. Balbieriškio vlsč., (po mirties), 1941 m. birželio 22-28 d. sukilimo dalyviui Balbieriškio vlsč., mirusiam 1945 m. įkalinimo metu po teismo nuosprendžio įsiteisėjimo.

Juozui Navikui, gim. 1908 m. Rokiškio apskr. Rokiškio vlsč., (po mirties), slaptosios ginkluoto pasipriešinimo struktūros – Lietuvos Laisvės armijos – nariui, LLA Vilniaus apygardos štabo viršininkui, dalyvavusiam organizuojant ginkluotąjį pasipriešinimą. Kario laipsnis – majoras.

Eugenijai Antoninai (Genei) Stulgaitytei, gim. 1928 m. Raseinių m., (po mirties), Kėstučio apygardos Gintaro rinktinės partizanei (prieš tai – ryšininkei), kautynių metu sužeistai, kankintai ir mirusiai.

Adolfui Tamašauskui, gim. 1909 m. Šiaulių apskr. Pakruojo vlsč., (po mirties), 1941 m. birželio 22-28 d. sukilimo dalyviui, Rozalimo valsčiaus sukilėlių štabo nariui.

Antanui Zubrickui, gim. 1929 m. Lazdijų apskr. Veisiejų vlsč., (po mirties), Dainavos apygardos Šarūno rinktinės Mindaugo tėvūnijos žuvusiam partizanui.

Vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos 2011 m. vasario 23 d. posėdžio protokolo Nr. 2PD-204 išvadomis ir Lietuvos gyventojų

genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinio direktoriaus 2011 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 1V-44 yra pripažintas **Laisvės kovų dalyvio** teisinis statusas šiems pasipriešinimo okupacijai (rezistencijos) dalyviams:

Broniui Dansevičiui, gim. 1920 m. Trakų apskr. Semeliškių vlsč., (po mirties), Didžiosios Kovos apygardos partizanų rėmėjui.

Juozapui (Juozui) Kalpokui, gim. 1877 m. Rokiškio apskr. Panemunio vlsč., (po mirties), sukarintos organizacijos nariui, valstybės civilinės įstaigos pareigūnui, politinės organizacijos nariui, kuris iki 1940 m. birželio 15 d. veikė stiprindamas Lietuvos valstybės nepriklausomybę ir dėl šios veiklos pirmosios sovietų (1940-1941 m.) okupacijos metu buvo suimtas, ištremtas, tremtyje vėl suimtas, įkalintas, nuteistas ir mirė 1953 m. įkalinimo metu po teismo nuosprendžio įsiteisėjimo.

Andriui Karpuškai, gim. 1895 m. Alytaus apskr. Alovės vlsč., (po mirties), vidaus reikalų sistemos pareigūnui, visuomeninės ir politinės organizacijų nariui, kuris iki 1940 m. birželio 15 d. veikė stiprindamas Lietuvos valstybės nepriklausomybę ir dėl šios veiklos pirmosios sovietų (1940-1941 m.) okupacijos metu suimtas, įkalintas, nuteistas mirties bausme ir mirties bausmė įvykdyta 1942 m.

Birutei Nausėdienei-Uginčiutei, gim. 1932 m. Tauragės apskr. Sartininkų-Žygaičių vlsč., Kėstučio apygardos partizanų ryšininkei ir rėmėjai.

Anuprui Simanavičiui, gim. 1914 m. Biržų apskr. Saločių vlsč., (po mirties), Kėstučio apygardos partizanų ryšininkui ir rėmėjui, mirusiam 1946 m. vasario 6 d. tardymo metu iki teismo nuosprendžio įsiteisėjimo. Atsargos kario laipsnis – puskarininkis.

Bronei Steponienei-Koiro, gim. 1931 m. Švenčionių apskr. Adučių vlsč., pagrindinio spaudos (Katalikų Bažnyčios Kronikos) platintojai.

Justinai Sūdžienei-Juškevičiūtei, gim. 1901 m. Kretingos apskr. Platelių vlsč., (po mirties), Žemaičių apygardos Alkos rinktinės partizanų rėmėjai.

Stanislovui Šniutei, gim. 1927 m. Panevėžio apskr. Krekenavos mstl., Vyčio apygardos partizanų ryšininkui, rėmėjui, partizanų fotografui.

Zigmui Švenčioniui, gim. 1925 m. Trakų apskr. Žaslių vlsč., (po mirties), LLA Didžiosios Kovos rinktinės ir Didžiosios Kovos apygardos štabo partizanų ryšininkui.

Bronei (Bronislavai) Vitkauskienei-Liutkevičiūtei, gim. 1927 m. Kėdainių apskr. Grinkiškio vlsč., (po mirties), Prisikėlimo apygardos Maironio rinktinės partizanų rėmėjai, pagrindinės organizacijos nare.

Vasario 16-ąją prezidentūroje garbės diplomai ir ženklai įteikti 2010-ųjų Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatams

Prezidentūroje su gėlėmis, skirtomis Antano Smetonos tėviškei, jo artimieji

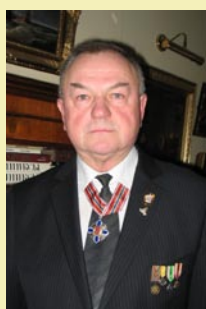
Dalia Grybauskaitė apdovanojo Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi Antaną Buroką

Apdovanotieji LLKS ordinais „UŽ TĖVYNĖS LAISVĘ“

Birutė Burauskaitė ir Jonas Burokas

Zigfridas Jankauskas

Antanas Velykis